

Kar zahteva Tolstoj od umetnosti, to hoče Lapčević od lepote. Lepo je največje navdušenje (6), ko lepo občuduješ, se z njim identificiraš (12). Umetnost odkriva harmonijo sveta (45), ki je vsajena kot kozmična volja v človekovo podzavest (48). Tako je združil antično harmonijo z moderno filozofijo nezavestnega.

Toda kaj je lepo? Ali je lepo naravno drevo ali umetno obrezano drevo? V obrezanem drevesu, ki se pokori zakonom razuma, je ideja klasične lepote, v naravnem drevesu, ki raste po lastni zakonitosti, je ideja organične lepote, kot jo je že videl Plotin. Lapčević ne daje praktičnih odgovorov: Če je lepo delo narave in človeka (7), če je lepo dovršena oblika življenja, bi bilo sklepati, da misli organično lepoto in individualizacijo. Obenem pa vztrajno zagovarja svoje prepričanje, da vsaka umetnost teži po klasično plemeniti preprostosti (46), kar vodi v tipično umetnost. V antiki vidi le apolonični pol, plemenito preprostost in mirno veličino (47) kakor Winckelmann, ki še ni vedel za barvano antiko in ki je prav za prav prenesel ideal Rousseaujeve dobe v pojmovanje antike. Nietzsche je zagledal v grški tragediji pod apolonično površino dionizični obraz. Wölflin pa je našel podobno polarnost v renesanci in baroku. Apollo je mirna dovršenost umetnosti, ki dvigne življenje v zakonitosti matematičnega razuma, v simetrijo, proporcijo, mero in harmonijo. Dioniz je opojna resničnost in nemirno stremljenje po neskončnem. V Aishilu, Pindarju, Laokoonu in Tacitu vidi nova znanost patetično napetost ali pritajeno razgibanost baroka. Kakor se v antiki iz enega obraza umetnosti pojavi drugi in tretji, tako gre v vseh dobah oblikovalna volja paralelno z občutjem človeške svobodnosti. Klasična lepota ne more biti regulator bodočnosti, saj so v njej obrisi mentalnosti, ki je imela za podlago suženjstvo.

Aker Lapčević izhaja od življenjskega občutja (15), ker naglašča klasično v obliki sodobnega duha (46), te z mnogimi dobrimi aforizmi prepričevalno занесе v bodočnost estetične kulture, ki kulminira v stavku: Nekega dne se bo uresničila poezija, ki je slutnja višjega sveta (27). Harmonija umetnosti je stvarnost višjega sveta (45) in odkriva etiko svetovnega reda (45). Grki so bili s svojim idealom lepega (47) na pravi poti in njihovi bogovi so ljudje iz bodočnosti (27). Umetnost mu je religija, ki je tudi vera v dovršeno obliko sveta (45), zato govori o njej skoraj tako kot Kristus o božjem kraljestvu. Vendar ima ta ideal, v katerega moreš le verovati, samo spoznavno vrednost. To je pesem bodočnosti, rojena iz grškega kulta lepote, ki pozablja na bedo in omejenost človeka, medtem ko se Tolstojeva umetnost z idejo bratstva, ki je vzrasla iz Kristusovega nauka, nanjo ozira. Take sodbe, kakor: Papagajsko znanje profesorjev in doktorjev še ni znanstveni duh (21) ali Naslov znanstvenika ni zadosti, da se občuti lepo (20), ga pa le bližajo Tolstemu, ki mu tudi ugaja mnenje: Kritiki so bedaki, ki diskutirajo o pametnih. Dr. J. Šile

L. V. Gete: *Higenija u Tavridi*. Drama u pet činova. Preveo Jovan Jovanović-Zmaj. Priredio za štampu Radoslav Medenica. Izdanje knjižare S. B. Cvijanovića. Beograd, 1929. (Cena 15 Din.) — Da Jovanovićeve prevod Goethejeve klasicistične drame ne zadošča modernim zahtevam, se sicer prireditelj besedila sam zaveda. Čudim se zato, za-

kaj ni prevoda predelal ali dal predelati, preden ga je lepo in bogato komentiral in tako priredil za dobro šolsko knjigo. Mar Srbi nič ne vedo, kako je uspelo našem župančiču, ko je prefinil Cegnarjev prevod Schillerjeve Marije Stuart? Pieteta do Jovanovića v tem oziru pač ni bila umestna. Dr. I. P.

IZDAJE UDRUŽ. GRAF.UMJETNIKA V ZAGREBU.

Predvsem je treba omeniti serijo Monografije jugoslovenskih umjetnika, od katere so bili doslej izdani 5 zvezki. 1. zvezek je posvečen srbskemu slikarju Urošu Prediću in predstavlja malo mapo 10 reprodukcij z uvodnim tekstom M. D. Gjurića, 2. zvezek Vladi Bukovcu s 7 reprodukcijami in tekstom po Isu Krš-njavemu, 3. zvezek pa Belli Čikošu Sesiji z 8 reprodukcijami in tekstom po Vl. Lunačku. Serija ima predvsem popularizacijski namen.

Vspomin na 1. jugoslovensko razstavo ex libris v juniju 1929 v Zagrebu je bila izdana v istem formatu kakor prejšnja serija mapa originalnih bakropisnih ex librisov z naslovom Ex libris. Mapa vsebuje kratak uvod in 10 originalnih tiskov sledečih jugosl. grafikov: Dragana Renarića, M. D. Gjurića, Naste Roje, Saše Santla, Rajka Šubica, Hinka Smerekarja in Ivana Kosa.

Istočasno je izdal M. D. Gjurić bogato ilustriran članek Jugoslavenski bakropisci od 16. veka do danes, ki je nekaka historična utemeljitev gibanja, ki ga predstavlja Društvo grafičkih umjetnika. Frst.

Ljuba Babić: *Hrvatski slikari od impresionizma do danas*. Preštampano iz Hrvatskog kola Matice Hrvatske, Zagreb, 1929. Bogato ilustrirano.

Pisatelj pregledno riše razvoj in tendence sodobnega hrvatskega slikarstva od njegovih početkov do danes in ugotavlja predvsem, da je prva faza ustvarila občuten nesklad med umetnostjo inteligentnega sloja in ono širokih plasti naroda. Umetnost, ustvarjena pod vplivi takratnih vodilnih evropskih tokov, ni znala premostiti tega nasprotja, zato se njeno delo ne more šteti pod pojem kulture, ampak več ali manj civilizacijske, napori poedincev niso bili zmožni, da se strnejo v strujo, v čemer se hrvatski razvoj občutno razlikuje od slovenskega, ki je iz podobnih tendenc vendar rodil izrazito strujo impresionistov, kateri je ta premostitev končno uspela. Ta doba je pri Hrvatih izrazita doba zbiranja sil, glavno pa je, da ji je manjkala socialni moment, ki bi jo navezal na milje. Najvažnejša prehodna osebnost med prvo razvojno stopnjo in drugo, ki si je postavila za cilj predvsem domač likovni izraz z evropsko kvaliteto, je Josip Račić. Navezal je na Maneta in tako prvi pretrgal poprejšnjo zvezo hrvatskega slikarstva z dunajskim in monakovskim. Sledila sta mu Miroslav Kraljević in Vladimir Bečić. Njihovo delo nadaljujejo v zadnji dobi Uzelac, Varlaj in Gecan. Poleg omenjenih pionirjev novega slikarstva je važen krog okrog T. Krizmana z M. Račkim, J. Kljakovićem in M. Vanko. V naj-novejši dobi se tkivo hrvatskih slikarskih naporov vedno bolj gosti, nastopajo vedno novi talenti in slika postaja vse bolj pestra. Pisatelj sam zavzema v povojnem razvoju odlično mesto.

Babićevo studijo tembolj pozdravljamo, ker se vpliv zagrebškega slikarstva po slovenskih gojenjih zagrebške akademije tudi pri nas vse močnejše pokazuje. Frst.